

Justitiedepartementet
Enheten för familjerätt och allmän
förmögenhetsrätt

Yttrande över betänkandet *Gode män och förvaltare – en översyn* (SOU 2021:36)

Ert dnr Ju2021/01883

Södertörns tingsrätt har granskat betänkandet *Gode män och förvaltare – en översyn* (SOU 2021:36) med hänsyn till de intressen som domstolen har att beakta. Tingsrätten tillstyrker utredningens förslag, men vill lämna följande synpunkter och kommentarer.

Utökad beslutanderätt för överförmyndarnämnd i godmanskapsärenden

Tingsrätten tillstyrker förslaget som skulle innebära en ökad renodling av domstolarnas dömande verksamhet. Tingsrätten bedömer dock att det kan krävas vissa förtydliganden av i vilka fall ett överlämnande ska ske från överförmyndarnämnd till domstol. Exempelvis kan noteras de situationer då överförmyndarnämnden inte tillstyrker en ansökan om godmanskap. Ärendet skulle, med nu gällande regler, då vara att bedöma som tvistigt vid handläggningen i domstol. Det bör övervägas ett tydliggörande av huruvida överförmyndarnämnden är behörig att fatta beslut i sådana fall. Det framstår även som oklart hur överförmyndarnämnden ska hantera en situation då tvist uppstår avseende frågan om en person är behörig att yttra sig eller inte.

Vidare framgår av betänkandet att rättssäkerheten och kompetensen hos överförmyndarna varit avgörande för förslaget om att beslutanderätten i ärenden om godmanskap ska flyttas. Tingsrätten instämmer i den bedömningen. För att uppnå hög rättssäkerhet och kvalitet föreslår utredningen bland annat krav på ledamöterna i överförmyndarverksamheten och att överförmyndarnämnd ska vara obligatorisk organisationsform. Dessa slutsatser till trots har utredningen rekommenderat att ikraftträdandet av förslaget om utökad beslutanderätt för överförmyndare ska ske långt före den tidpunkt då förslagen om introduktion för ledamöter och överförmyndarnämnd som organisationsform föreslås träda i kraft. Det kan mot angiven bakgrund enligt tingsrätten finnas skäl att överväga om förslagen ska träda i kraft samtidigt.

Anställda ställföreträdare

Tingsrätten, som instämmer i utredarnas bedömning att det i vissa särskilda fall kan finnas behov av anställda ställföreträdare, välkomnar att förutsättningarna för att förordna sådan person regleras. En reglering kan medföra ökad enhetlighet över landet och förbättrade möjligheter att förordna ställföreträdare i de komplexa ärenden där det annars, trots

omfattande rekryteringsåtgärder, inte går att finna en lämplig ställföreträdare.

Ett nationellt ställföreträdarregister

I betänkandet har lagts fram förslag om införande av ett nationellt ställföreträdarregister. Tingsrätten tillstyrker förslaget som skulle kunna förväntas medföra ökad säkerhet samt förbättrade möjligheter för både överförmyndare och domstolar att kontrollera ställföreträdarens lämplighet eller behörighet.

En ny statlig myndighet

Tingsrätten ser positivt på förslaget om att inrätta en ny statlig myndighet med ett övergripande ansvar på ställföreträdarområdet. I jämförelse med övriga länder i Norden saknas en myndighet med huvudansvar för ställföreträdarfrågor i Sverige. Att ansvaret för introduktionsutbildning och fördjupad utbildning för ställföreträdare samt introduktion för överförmyndare och nämndledamöter läggs på en myndighet skulle kunna medföra en ökad enhetlighet och kvalitet i såväl utförandet av ställföreträdarnas uppdrag som överförmyndarnämndernas arbete.

Konsekvenserna för Sveriges domstolar

I betänkandet har bedömts att förslaget om utökad beslutanderätt för överförmyndarnämnd, som innebär att handläggningen av ärenden om godmanskap till stor del flyttas från domstol till överförmyndarnämnd, skulle innebära en kostnadsminskning för Sveriges domstolar med omkring 60 miljoner kronor årligen.

I beräkningen av kostnadsminskningarna har utredningen utgått från en uppskattning om att 85 procent av alla ärenden om godmanskap skulle vara otvistiga och således framöver handläggas av överförmyndarnämnden. Tingsrätten vill framhålla, precis som utredningen även gör, att denna uppskattning utgör en osäkerhetsfaktor som det kan finnas skäl att beakta i större utsträckning än vad utredningen gjort. Vidare har beräkningarna utgått från en styckkostnad för ett domstolsärende. Det saknas närmare statistik om vilken faktisk kostnad ett genomsnittligt otvistigt godmanskapsärende uppgår till. Enligt tingsrätten kan det finnas anledning att fästa avseende vid att de tvistiga ärenden som kommer att överlämnas till domstolarna generellt är mer resurskrävande.

Tingsrätten vill även lyfta fram att det främst är notarier som arbetar med ärenden om godmanskap och att arbetet generellt utförs under en mindre del av varje notaries totala arbetstid. Minskade anslag skulle kunna medföra personalminskningar i en verksamhet som redan har mål i balans. Färre notarier kan även i sin tur kan påverka framtida rekryteringsmöjligheter av kompetent personal till Sveriges domstolar.

Tingsrätten gör sammantaget bedömningen att beräkningen av ett eventuellt minskat anslag för Sveriges domstolar bör genomföras med större försiktighet än vad betänkandet föreslår.

Övriga synpunkter

Tingsrätten har i övrigt inte något att invända mot de förslag som presenteras i betänkandet.

I handläggningen av ärendet har lagmannen Eva-Lena Norgren, administrativa direktören Szilárd Rado, chefsrådmannen Erik Högdahl och rådmannen Jennie Dackmar deltagit. Föredragande har varit tingsfiskalen Linnea Backman.

Eva-Lena Norgren

Linnea Backman